

The object of our study is the «empathy» concept, lexicalized in modern English-speaking discourse. The subject is its analysis in terms of cognitive and discursive paradigm of linguistics. The purpose of this article is to analyze the axiological modus of empathy, which seems to be its evaluative conceptualization in the human mind.

It has been found out that the components of axiological modus of «empathy» concept in the expanded format are: positive psychological evaluation, negative psychological evaluation, positive ethical evaluation, positive teleological evaluation, and negative teleological evaluation. Positive marking of ethical constituent of axiological

modus is prototypical for the noun «empathy», unlike psychological and teleological components, where both positive and negative evaluation modifiers have been found. For the noun «empathizer» positive psychological, ethical and teleological evaluation modifiers are prototypical. This allows concluding that the noun «empathy» concedes to the noun «empathizer» in the intensity of positive evaluation. Further research prospect is a comprehensive analysis of notional and figurative modi of empathy.

Key words: *empathy, axiological modus, psychological evaluation, ethical evaluation, teleological evaluation.*

УДК 821.161.2-1.09

Тележкіна О. О.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства та латинської мови
Національного фармацевтичного університету
E-mail: olesya_ukr@bk.ru

ФІТОНІМИ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ЛЕОНІДА ТАЛАЛАЯ

У пропонованій статті дослідник здійснює спробу проаналізувати особливості функціонування фітонімів у художньо-поетичному мовленні Леоніда Талалая. Матеріалом для вивчення стали вірші, розміщені у збірці поезії «Безпритульна течія». Автор розвідки виокремлює основні структурно-семантичні групи досліджуваного шару лексики, зафіксованої у проаналізованих творах. Виділені флороназви виявляють яскраві властивості, виступаючи активним стилістичним засобом.

Ключові слова: *художньо-поетичне мовлення, мовно-естетична система, фітонім, флороназва, флоролексема, структурно-семантична група, стилістичний засіб.*

Особливості репрезентації назв на позначення одиниць рослинного світу в художньому тексті як складному комплексному явищі становлять науковий інтерес вже не одне десятиліття. Лексика, що номінує рослини, в сучасній лінгвістиці розглядалася в різних аспектах: як об'єкт для вивчення явищ семантичної мотивації (Л. Белехова, Т. Зайковська, Л. Колесникова, Д. Уманець, М. Фещенко, А. Шамота), як семантико-словотвірна одиниця (С. Адаменко, А. Капська, Л. Симоненко), як компонент художньо-виражальних засобів (Л. Андрієнко, А. Біджияєва, Н. Варич, Л. Голоюх, В. Калашник, І. Коломієць, І. Підгородецька), як засіб образотворення (Т. Беценко, О. Нечитайло, Л. Ставицька, І. Шапошникова). Дослідженню різних виявів представленості назв рослин у текстах народної творчості і творах окремих митців присвячені праці С. Бутко (замовляння), О. Діброви (Б. Олійник), І. Іваненко (Леся Українка), С. Кочерги (Леся Українка), Л. Оліфіренко (В. Стус), О. Тележкіної (Д. Павличко), Д. Уманець (народні пісні), С. Шуляк (Є. Гуцало) та ін. Проте, незважаючи на таку цікавість науковців до можливостей використання назв рослин у художньому тексті, до цього часу був обійдений увагою поетичний доробок Л. Талалая. Тому видається доцільним розгляд структурно-семантичного і функціонально-стилістичного виявів найменувань флористичних одиниць у віршованих творах цього митця. **Актуальність** такого звернення зумовлюється тим, що назви рослин як складник мовно-естетичної системи Л. Талалая дотепер не були об'єктом особливих глибоких досліджень у вітчизняній лінгвістиці.

Оскільки у мовознавчій науці немає єдиного визначення назв на позначення об'єктів рослинного світу, такі лексичні утворення іменували по-різному: *фітонім* (О. Абакумова, О. Блінова, С. Бутко, В. Галайчук, О. Діброва, Н. Єгорова, Г. Каліткіна, Л. Колесникова, Т. Мішеніна,

Л. Нікітенко, Л. Оліфіренко, Н. Панасенко, І. Підгородецька, І. Подолян, Л. Усик, О. Чарикова, С. Шестакова), *флороназва* (В. Пітель). Проте деякі дослідники у своїх розвідках послуговуються не якимось одним терміном, а використовують паралельні найменування: *фітонім*, *фітонімний іменник*

(І. Клімас), *фітонім*, *флорема*, *флористична одиниця* (К. Акулініна), *фітонім*, *флористична лексема* (С. Камаль), *фітонім*, *фітонімична лексема* (Ю. Дьяченко), *флоролексема*, *флоризм*, *флороназва*, *флористична одиниця* (С. Шуляк), *флоролексема*, *флористичне найменування* (І. Коломієць, Д. Уманець). У цьому дослідженні ми кваліфікуємо лексеми аналізованого різновиду як *фітоніми* (терміни *флороназва*, *флоролексема* вживаємо як синонімічні).

Мета розвідки – на матеріалі поетичної збірки Л. Талалая «Безпритульна течія» описати лексику на позначення об'єктів рослинного світу і з'ясувати її художньо-зображальні властивості, що виявляються у віршах митця. Для досягнення окресленої мети нам необхідно виконати такі **завдання**: визначити набір флоролексем у художньо-поетичному мовленні Л. Талалая і виявити їх тематичні групи; дослідити особливості використання фітонімів у мовно-естетичній системі поетичного твору.

Об'єктом дослідження є флоролексеми, дібрані з поетичних творів Л. Талалая. **Предмет** вивчення – структурно-семантична організація і функціонально-стилістичні особливості фітонімів як компонентів поетичного мовлення митця.

Спостереження показали, що за ознакою структурно-семантичної організації у поетичних творах Л. Талалая виділяються такі групи назв на позначення флористичних одиниць:

а) найменування сукупностей (елементи ландшафту):

– об'єкти природи, створені без участі людини: *ліс* (*Промерехтіли дні роями / і ліс, як пам'ять, порідів* [6, с. 107]); *вишняк* (*і валить штахетник і дикий / вишняк* [6, с. 163]) та ін.;

– об'єкти природи, створені людиною: *сад* (*Відступили холоди, / Що тримали в чорнім тілі / Приморожені сади* [6, с. 43]); *сквер* (*І в Тарасовому сквері, / Як ніколи, тишина* [6, с. 36]) та ін.;

б) загальні найменування: *квіти* (*– А квіти де? / Не бачу квітів...* [6, с. 114]); *трава* (*Роса на травах* [6, с. 67]); *гриби* (*дружньо поспішали вранці-рано / поклонитись, навіть за гриби* [6, с. 183]); *дерево* (*Дерева злились і стоять, як стіна* [6, с. 200]) та ін.;

в) власне фітоніми:

– назви дерев: *сосна* (*не стукнув дятел у сосну* [6, с. 142]); *дуб* (*Стоять дуби, як рядові* [6, с. 123]); *акація* (*Під поглядами крука на акації* [6, с. 25]); *береза* (*стежка загубилась між беріз* [6, с. 54]); *тополя* (*І не закінчується сон, / в яким тополя і балкон* [6, с. 68]); *осокир* (*де зіщулилось тепло / у сорочім осокорі* [6, с. 95]); *ясен* (*Невтолений ясен / листок простяга* [6, с. 202]); *клен* (*А в сквері під кленами / б'ють в доміно* [6, с. 122]); *верба* (*в плакучих вербах тиха круча* [6, с. 146]); *кипарис* (*проснемось очима в кипарис* [6, с. 83]); *баобаб* (*і не тягся з обіймами, як баобаб* [6, с. 108]); *яблуня* (*та стоїть, як третій зайвий, / поміж яблунь листопад* [6, с. 61]); *вишня* (*понадувались подушки, / на які накладає вишивку, / заглядаючи в шиби вишенька* [6, с. 151]) та ін.;

– назви кущів: *бузок* (*І пахнуть бузки зірчасті* [6, с. 151]); *терен* (*туди лиш зірка загляда / колюча, як до неї терни* [6, с. 131]); *калина* (*і куц калини* [6, с. 153]); *черемха* (*і від черемхи над порогом* [6, с. 160]); *журавлина* (*на вітрі туга журавлина* [6, с. 237]); *ожина* (*суха, як зарості ожини* [6, с. 265]) та ін.;

– назви ліан: *виноград* (*світиться стоокий виноград* [6, с. 55]) та ін.;

– назви трав:

• суходільних: *чистотіл* (*Цвіте ... чистотіл* [6, с. 27]); *кульбабка* (*як ця при березі кульбабка* [6, с. 153]); *медуниця* (*Частує медом медуниця* [6, с. 153]); *петрів батіг* (*і підганя петрів батіг* [6, с. 153]); *курай* (*чи степом із краю в край / прокотитися, як курай* [6, с. 153]); *лепеха* (*то гостро*

пахне **лепеха** [6, с. 184]); **полин** (*І срібно світиться полин* [6, с. 146]); **шпорихи** (*шпориють степ / шпорихи* [6, с. 185]); **буркун** (*З минулого літа / запахне буркун* [6, с. 202]); **папороть** (*Папороть квітне* [6, с. 202]); **лопух** (*так само цвіте лопух* [6, с. 220]); **ковила** (*так на бігу й лягла / за вітром в степу ковила* [6, с. 202]); **лопух** (*так само цвіте лопух* [6, с. 190]) та ін.;

• водяних і болотних: **комиш** (*Як стій стоять комиші* [6, с. 76]); **очерет** (*Підсох очерету шерех* [6, с. 144]; **лепеха** (*то гостро пахне лепеха* [6, с. 153]); **латаття**, **лілія** (*широколисті відблиски латаття, / і лілій* [6, с. 170]) та ін.;

– назви квітів: **ромашка** (*Цвіте ромашками доквілля* [6, с. 27]); **гвоздика** (*Цвіте гвоздика* [6, с. 27]); **незабудка** (*то знову – очі незабудок* [6, с. 153]); **мак** (*і цюки надув коронований мак* [6, с. 163]); **мальва** (*і під вікном високі мальви* [6, с. 146]) та ін.;

– назви городніх культур: **соняшник** (*повіки сонях розтуля* [6, с. 146]); **гарбуз** (*і гарбузів густе гудиння* [6, с. 146]); **квасоля** (*квасоля вперто перед нами / штурмує непохитний тин* [6, с. 146]) та ін.;

– назви плодів:

• фруктових дерев: **яблуко** (*Скажу: – Всі яблука – на стіл!* [6, с. 27]); **груша** (*Та устами до землі / припадають стиглі груші* [6, с. 178]) та ін.;

• городніх рослин: **морквина** (*І прив'ялу морквину підняти / не підніметься в неї рука* [6, с. 143]); **картопля** (*Можна вижити на картоплі* [6, с. 36]); **буряк** (*і мама наварила / цукерок із буряків* [6, с. 148]) та ін.;

г) партитивні фітоніми (частини рослин): **гілка** (*Біля Тараса всі гілки / обсіли збуджені граки* [6, с. 143]); **серцевина** (*Ти самотньо стоїш серед плину, / що уже дістає до гілок, / і стискають твою серцевину / нашаровані кола думок* [6, с. 100]); **крона** (*А за вікном холодна осінь / чорніє кроною крізь сніг* [6, с. 30]); **голка** (*може, голка сосни / дошиває сорочку* [6, с. 46]); **пелюстка** (*спливають білі пелюстки* [6, с. 68]); **листя** (*то вихор над порогом / запалахкоче листям* [6, с. 78]); **глиця** (*І тільки струшуючи глицю / вогниста білка у сосні / мигне* [6, с. 82]); **кора** (*мозаїкою на корі* [6, с. 81]) та ін.

Виокремлені флороназви, влітаючись у тканину поетичного твору, не лише виступають елементом опису природи, як-от:

*Притихло на вербі гніздо сороче,
таке незграбне, ніби неохоче,*

між балачками зліплене з гілок... [6, с. 82]. Проте перше враження може бути оманливим. Так, у рядках *Цвіте ромашками доквілля, Цвітуть гвоздики, чистотіл...* [6, с. 27] при першому прочитанні не вбачаєш нічого, окрім пейзажної замальовки, проте більш вдумливий аналіз дає розуміння: автор ненав'язливо через образи тендітних квітів вчить нас: бути вірними в любові і жити в мирі – *ромашка*; бути відвертими, чесними, стійкими і мужніми – *гвоздика*; знати міру й бути обережними – *чистотіл*.

З цього приводу слушною буде думка В. Базилевського, яку він висловив про природу в ліриці Л. Талалая, проте уважаємо, що ці слова можна з певністю віднести і до назв об'єктів рослинного світу: «Природа в нього [Л. Талалая – О. Т.] персоніфікується, за видимим вловлюється невидиме, інтуїтивно вгадуване. Реальність постає у такій невичерпній таємничості і промовистих деталях, що справді виникає відчуття паралельної дійсності, витвореної уявою і чаклунським хистом поета» [1]. Тому з певністю можна говорити про те, що фітоніми виступають не лише елементом декору в поетичному творі, а й виконують інше навантаження.

Рослини у Л. Талалая – це життя. І йдеться не про можливість використовувати їх як поживу для фізичного виживання: *Можна вижити на картоплі, Не цілуючи пантофлі* [6, с. 36], а передусім про глибинний смисл сприйняття світу і життя людини в ньому.

За допомогою флоролексем у вірші «Біля підніжжя терикона» поет акцентує увагу читача на морально-етичній проблемі збереження пам'яті рідного народу та його традицій:

Ідка амброзія навколо

*так розповзлася Диким полем,
що не знайти куща євшану,
ні ковили, ні будяка* [6, с. 85].

Такий зміст прочитується із самих назв трав: *амброзія* – завезена на терени України в 60–70-х роках ХХ століття бур'яниста рослина (її батьківщина – Північна Америка), яка завдає великої шкоди сільському господарству і здоров'ю людини, символізує бездумне захоплення усім неукраїнським, що спричиняє національне забуття, порятунком від якого є *євшан-зілля* – символ пам'яті про рідну землю, та його поглинуло все чужоземне, і немає вже українського степу, степової волі і звичаги – *ковили*, і немає навіть чим відлякувати все те, що завдає рідному народові шкоди, – *будяка*.

Ще однієї апеляцією до знань читача з історії рідної землі є рядки:

*Тінь-тінь-тінь-тінь плаче в
степу **полин** тінь-тінь-тінь
тужить сухий **полин полиновий**
пиллох літа *гіркота гіркота-а*
гіркота-а тужно затужить
*пташ шастає страх в **очеретах***
*вітер у **комиші** штопають степ*
***шпориші** куриться Муравський*
шлях вітер здіймає прах [6, с. 185].*

Муравський шлях – один із найважливіших стратегічних шляхів XVI–XVIII століть, який пролягав із Південної України на північ до кордону з Московською державою. Цим шляхом користувалися загопи кримських і ногайських татар під час грабівницьких наскоків на Лівобережну і Слобідську Україну. І від цього – *полин полиновий* – гірка доля українців: повтор кореневої частини в іменнику і в епітеті, що його характеризує, підсилює відчуття печалі за стражденну долю рідного народу, *очерет* тут виступає символом захисту, хоча й слабкого й непостійного, а надію на якесь полегшення чи покращення поет передає через *шпориші*, бо *шпориши* завжди втілював уявлення про родючість, а отже, – відновлення життя.

Проблема самоідентифікації й самореалізації українського народу гостро окреслена і у творі «Шумить базар, підшитий лисом»:

*Шумить базар, підшитий лисом,
шумить народ, ой, **темним лісом**,
а в тому лісі, **темнім лісі**,
де **хащі** майже непролазні,
той пада в грязь, той лізе в князі,
той на **осичині** вознісся* [6, с. 44],

де за допомогою метафоричного образу *темного лісу* показує дезорієнтованість народу, що шукає свій шлях у великому світі – *базарі*, *підшитому лисом*, і в цих пошуках потрапив у *хащі*, у безвихідь, яка часто призводить до деградації, одним із символів якої є *осика* – як завершення життєвого шляху зрадника. Тут вбачаємо алузію до біблійної оповіді про зраду Ісуса Христа Іудою. Такий перегук з євангельською притчею сприяє більш виразному висвітленню порушеної поетом проблеми.

Важливе для Л. Талалая питання самореалізації поета і сприйняття митця світом. Щоб розкрити всю глибину і значущість цього, автор використовує фітоніми-символи *терен* і *лавр*. І в житті, *Крім тернів, ніякі лаври Для поета не ростуть* [6, с. 36], бо *Не обійти тернову гілку, людських обмов не обійти* [6, с. 22]. Як відомо, *терен* символізує складні життєві дороги і страждання, які втілює терновий вінок, уперше покладений на голову Христа. Поета не розуміють так само, як не зрозуміли свого часу вчення Ісуса. А через це нерозуміння і не вшановують належно:

*Не зітхай у спину гірко,
не кажи моїй рідні,
що **призначена мені***

вже без листя лавра гілка [6, с. 52], яка, знову ж таки, нагадує терновий вінок;

І шана буде! Ще й яка:

лаврова дірка од вінка! [6, с. 66]. Фразеологізм *дірка від бублика* трансформований у Л. Талалая до *лаврової дірки від вінка*, виразно підкреслює гіркоту, яку відчуває митець від невизнання і нерозуміння його навколишнім світом.

Флороназви виступають символами різних етапів життя людини:

Ще глицизнапах зберігає час

Та новорічну винесли ялинку.

І, де стояло з персиком дівча,

Із яблуком стоїть в чеканні жінка.

За жінкою із яблуком на таці

Бабуся біля заводи на лавці,

Куняючи, у спогади гребе,

Пригадуючи з персиком себе [6, с. 22].

Запах глици – то відчуття свята, втіленням якого є *ялинка*, але у митця його немає, цей образ стає значно ширшим – не лише свято Нового року, а свято як таке, життя як свято, яке не проминає, а переходить на інші рівні: *персик* – символ юності і безсмертя, *яблуко* – символ знання, початку всіх речей і плодючості, а окрім того, безсмертя й вічної молодості. Отож, уводячи в текст названі флоролексеми, поет підказує читачеві: життя безсмертне, незнищенне, бо вічно молоде (*персик* + *яблуко*) й мудре (*яблуко*).

Сприйняття життя у творах Л. Талалая глибоко філософське. Найбільш часто для розкриття його сутності поет використовує флороназви *сад* і *ліс*. Причому і той, і інший іменники символізують вечір життя – як вечір завершує день:

І сад на спаді.

Й день уже на спаді... [6, с. 42];

Все позаду і не вийти з саду,

що уже без листя і пісень<...>

У саду ні яблука, ні змія,

і лише осліплює знання [6, с. 84];

Життя на осінь поверта,

вечірнім лісом багрянє [6, с. 31].

Проте поет переконаний, що життя кожної людини не буває марним – ним «обростає» вічність:

Пролетіли ми світлою вістю.

І тремтить сиротіючи віть,

і шумить, обростаючи листям,

вітер шумить... [6, с. 56].

У цій строфі за допомогою партитивних фітонімів *віт*, яка символізує світ, і *листя*, яке уособлює людину в ньому, автор і доводить, що *вітер* – вічність, яка береже пам'ять про кожний листочок.

Трапляються з-поміж творів Л. Талалая і такі, де флоролексеми є втіленням особистісних переживань. Так, у вірші «Частує медом медуниця» поет виплітає-висотує мереживо спогадів про дитинство, де кожна рослинка – свідок його зростання й розвитку:

Частує медом медуниця,

мов уві сні дитинство сниться,

і підганя петрів батіг

ту стежку, що забути встиг.

Помітить око материнку –

і за плечима чую «синку...»

То гляне так ромашка біла,

немов колись тебе любила,
то гостро пахне **лепеха**,
то знову – очі **незабудок**
такі, що радість притиха
і слуха, як співає смуток
про інший час і луг квітчастий,
і кущ **калини**, під яким,
лише нагнись, – і знайдеш щастя,
що не загублене ніким,
як ця при березі **кульбабка**,
що підвелась на довгих лапках
і посміхнулась золотим
до тебе зубиком своїм [6, с. 153].

Дитинство митця було сповнене материнської любові, уособленням якої є *материнка*, захищене від злої сили оберегом – листям *лепехи*, яким застиляли долівку в хаті, і *петровим батогом* – дарунком святого Петра, істинної любові, чистоти і пам'яті; *ромашка*, *незабудка*, *калина* як втілення чистоти дарувала дитині незайману долю, *кульбабка* – сподівання на оновлення і продовження життя, бо несе весняне тепло і сонячне проміння.

Фітоніми-символи допомагають поетові розкрити і своє ставлення до батьків:

Тут мої батько, мати...

Ромашки і деревій –

Ними цвітуть могили,

що душу мою відпустили:

– Іди до живих, живий... <...>

Якби ви побачили, мамо,

*який **деревій** над вами*

в ранковій ролі стоїть! [6, с. 263].

Через образ *ромашки* він захоплюється їхньою вірністю одне одному в подружньому житті і засвідчує свою любов до них. *Деревій* як символ нескореності вказує на те, що батьки навчили сина жити правдиво, не згинатися перед труднощами, ні за яких обставин «не цілувати пантофлі». А повтор назви *деревій* можна потрактовувати і як подяку батькам за таку науку.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що у поетичних творах Л. Талалая виокремлюються такі структурно-семантичні групи флоролексем: найменування сукупностей (об'єкти природи, створені без участі людини; об'єкти природи, створені людиною), загальні найменування, власне фітоніми (назви дерев, кущів, ліан, трав (суходільних, водяних і болотних), квітів, городніх культур, плодів (фруктових дерев, городніх рослин), партитивні фітоніми. Виділені флороназви виявляють яскраві властивості, виступаючи у художньо-поетичному мовленні митця активним стилістичним засобом.

Продовження розпочатого дослідження вбачаємо у вивченні флористичної метафори як складника художньо-образної системи Л. Талалая.

Список використаної літератури

1. Базилевський В. Леонід Талалай (1940–2012). Ключі від неіснуючої хати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoprosivity.org>.
2. Коломієць І. І. Флоролексеми в українській поезії II половини XX століття: функціонально-стилістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – укр. мова / І. І. Коломієць. – К., 2003. – 18 с.
3. Мішеніна Т. М. Особливості функціонування фітонімів *барвінок*, *мак* і *мальва* в українській літературі з позиції лінгвоментальності / Т. М. Мішеніна // Філологічні студії. – 2011. – Вип. 6. – Ч. 2. – С. 208–215.
4. Пітель В. М. Типологія епідигматичних відношень полісемічних флороназв та їх похідних у лексиці сучасної української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 – укр. мова / В. М. Пітель. – Івано-Франківськ, 2005. – 19 с.
5. Про Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://about-ukraine.com/index.php?text=457>.

6. Талалай Л. Безпритульна течія : вибрані поезії / Л. Талалай. – Чернівці : Букрек, 2011. – 312 с.
7. Усик Л. М. Оцінні значення в ознаках та базисах фітонімів / Л. М. Усик // Мовні і концептуальні картини світу : збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – № 10. – С. 617–625.
8. Шапошникова І. В. Лінгвостилістика творення образу України в українській поезії другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / І. В. Шапошникова. – Запоріжжя, 1999. – 17 с.
9. Шуляк С. А. Лексико-тематичні парадигми у поетичному ідіолекті Євгена Гуцала : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / С. А. Шуляк. – Умань, 2005. – 175 с.

Тележкіна О. А. Фитонимы в поэтической речи Леонида Талалая.

Аннотация

В рассматриваемой статье исследователь предпринимает попытку проанализировать особенности функционирования фитонимов в художественно-поэтической речи Леонида Талалая. Материалом для изучения стали стихотворения поэтического сборника «Безпритульна течія». Автор статьи выделяет основные структурно-семантические группы исследуемого пласта лексики, зафиксированной в проанализированных произведениях. Выявленные флоронаименования демонстрируют яркие свойства, реализующиеся в качестве активного стилистического средства.

Ключевые слова: художественно-поэтическая речь, языковая эстетическая система, фитоним, флоронаименование, флоролексема, структурно-семантическая группа, стилистическое средство.

Telezhkina O. O. Phytonyms in the poetic speech of Leonid Talalay.

Summary

In the article the author analyzes the peculiarities of phytonyms functioning in the artistic and poetic speech of Leonid Talalay.

The purpose of the article is to determine the vocabulary that describes objects of flora (on the material of a poetry collection «Homeless flow» by L. Talalay) and clarify its artistic and figurative properties that are found in the poet's verses. To achieve the outlined goal we need to accomplish the following objectives: to define a set of florolexemes in the artistic and poetic speech of Leonid Talalay and identify their thematic groups; to investigate the features of phytonyms use in language and aesthetic system of the poetry.

The object of the study is florolexemes chosen from the poetry of L. Talalay. The subject of the study is structural and semantic organization and functional and stylistic features of phytonyms as components of the poetic speech of the writer.

The author concludes that the poetry of L. Talalay contains the following structural and semantic groups of florolexemes: names of totalities (objects of nature created without human interference; natural objects created by man), common names, proper phytonyms (names of trees, bushes, vines, herbs (terrestrial, aquatic and wetland), flowers, vegetable crops, fruits (fruit trees, garden plants), partitive phytonyms. The mentioned floronyms exhibit vivid features as active stylistic means.

Continuation of the initiated research can be performed in the study of floral metaphor as a component of artistic and image system of L. Talalay.

Key words: artistic and poetic speech, language and aesthetic system, phytonym, floronym, florolexeme, structural and semantic group, stylistic means.

УДК 811.161. 2'373.2

Терещенко Л. В.,

старший викладач кафедри слов'янської філології

Хмельницького національного університету

E-mail: ludater@ukr.net

**ТРОПЕЇЧНЕ ТА СИМВОЛІЧНЕ ВЖИВАННЯ БАЙКОПОЕТОНИМІВ
(НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ БАЙКИ ХІХ СТ)**

У статті розглядаються випадки тропеїчного вживання власних назв у текстах українських байок. Внаслідок аналізу мовного матеріалу досліджуваних творів можемо констатувати, що власні імена найчастіше трапляються у складі метафор, активно вживаються разом з епітетами, зокрема метафоричними, а також на асоціативному та символічному рівнях широко використовується антитеза. Епізодично зустрічаються й інші стилістичні фігури: літота, перифраз, порівняння. Це зумовлено алегоричністю байки та її спрямованістю.

Ключові слова: байка, троп, метафора, метафоричний епітет, символ, пропріатив, власне ім'я, антитеза, порівняння.

Художній текст – своєрідна замкнена система організованих мовних засобів образності, де онім набуває різноманітних емоційно-експресивних, художніх конотацій, трансформується семантично, активізує свій тропеїчний смисл.